

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav speciálněpedagogických studií

Bakalářská práce

Nešetřilová Michala Dis.

**Podpora vysokoškolských studentů se specifickými potřebami při
využití programů Erasmus**

Olomouc 2019

Vedoucí práce: prof. Mgr. PaedDr. Jan Michalík, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předloženou bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jsem jen uvedené prameny a literatury.

.....

Michala Nešetřilová

Poděkování

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce prof. Mgr. PaedDr. Janu Michalíkovi, Ph.D. za odborné vedení při psaní této práce, zejména za ochotu, čas a cenné rady, které pro mě byly přínosem.

Děkuji své rodině a přátelům za podporu a trpělivost.

Obsah

Úvod	6
1. Přehled poznatků	8
1.1 Vysokoškolský student se specifickými potřebami	8
1.1.1 Student.....	8
1.1.2 Student se specifickými potřebami	9
1.1.3 Práva studentů	10
1.1.4 Vysokoškolské vzdělání.....	12
1.1.5 Vysokoškolské vzdělávání osob se specifickými potřebami	13
1.2. Program Erasmus	15
1.2.1 Aktivity programu	16
1.2.2 Cíle programu.....	17
1.2.3 Pro koho je Erasmus+ určen.....	18
1.2.4 Studijní pobyty v zahraničí	19
1.2.5 Pracovní stáže v zahraničí	20
1.2.6 Program Erasmus+ v ČR.....	21
1.3 Centra na podporu studentů se specifickými potřebami	22
1.3.1 Centrum podpory studentů se specifickými potřebami na UP v Olomouci.....	22
1.3.2 Ostravská univerzita – centrum podpory studentů se specifickými potřebami Pyramida.....	24
1.3.3 Masarykova Univerzita – Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky Teiresiás	25
2. Praktická část.....	27
2.1 Cíle výzkumného šetření	27
2.2 Použité metody výzkumu	27
2.3 Kvantitativní metoda	28
2.3.1 Stanovení hypotéz	30

2.3.2 Charakteristika prostředí souboru	31
2.3.3 Prezentace výsledků kvantitativního šetření	32
3.3.4 Závěr dotazníkového šetření	45
Závěr.....	49
Seznam použité literatury	51
Seznam použitých zkratk.....	55
Seznam tabulek a grafů	56
Seznam příloh.....	58

Úvod

V posledních letech vzrostl nejen na vysokých školách zájem o studijní programy, díky kterým je možné vycestovat za hranice vlastního státu. S jistotou se tak programy spadající pod celoživotní vzdělávání stávají novým trendem dnešní doby.

Rozhodnutí pro toto téma bakalářské práce vzešlo ze zájmu o to, jak probíhá Erasmus pro studenty, kteří mají svou životní situaci ztíženou různými specifickými potřebami. Bakalářská práce se zabývá tím, jakou mají studenti se specifickými potřebami možnost podpory během celého procesu studijních pobytů a pracovních stáží v zahraničí. K výběru tohoto tématu mě přivedla vlastní zkušenost se studentskou výměnou, kterou jsem absolvovala před třemi lety. Do projektu Erasmus se zapojuje čím dál větší množství jedinců i institucí a v soudobém globalizovaném světě nabývá tento druh mobility na významu.

Celá práce je rozdělena do dvou hlavních kapitol. První se zabývá výkladem nejdůležitějších pojmů souvisejících s danou problematikou. Cílem teoretické části je na základě uvedené literatury vymezit pojem student se specifickými potřebami, vysokoškolské vzdělávání a program Erasmus, studijní pobyt, pracovní stáž a to, jaké jsou cíle a aktivity programu. Také si zde představíme funkce a služby center a středisek pro podporu studentů se specifickými potřebami v České republice.

V praktické části práce, jejíž stěžejní součástí je šetření formou kvantitativního výzkumu, přinesu bližší náhled do přínosu center a středisek na podporu studentů se specifickými nároky v České republice. Zvolenou formou pro kvantitativní výzkum bylo dotazníkové šetření.

Dalším cílem pak bylo zjistit, jakým způsobem centra a střediska na podporu studentů se specifickými potřebami na vysokých školách pomáhají svým studentům s výběrem instituce. Jakým způsobem probíhá přijímací řízení studentů, jaké jsou rozhodující faktory při výběru instituce hostitelské země, zda mají studenti větší zájem o studijní pobyty či pracovní stáže v zahraničí, jakým způsobem jsou studenti o možnostech výjezdu do zahraničí informováni.

Dále mě také zajímalo, zda mají studenti možnost přípravného jazykového kurzu před odjezdem do zahraničí a zda je rodina studenta podporujícím článkem v organizaci a přípravě na studijní pobyt či pracovní stáž.

Při psaní práce jsem vycházela nejen z odborné literatury a internetových zdrojů, ale především z osobních prožitků a zkušeností získaných absolvováním pobytu v zahraničí v rámci projektu Erasmus.

1. Přehled poznatků

1.1 Vysokoškolský student se specifickými potřebami

Jak už vyplývá z názvu bakalářské práce, budeme se zde zabývat vysokoškolskými studenty, kteří mají specifické potřeby. Abychom v této problematice získali přehled, je nezbytné některé pojmy definovat. V následující kapitole se tedy budeme věnovat vysvětlení pojmů student, vysoká škola, práva studentů, specifická potřeba a další.

1.1.1 Student

Dle zákona o Vysokých školách č. 111/1998 Sb. § 48 je „podmínkou přijetí ke studiu v bakalářském a magisterském studijním programu dosažení úplného středního nebo úplného středního odborného vzdělání. Ke studiu v oblasti umění mohou být přijati též uchazeči s vyšším odborným vzděláním poskytovaným v konzervatořích. Podmínkou přijetí ke studiu v magisterském studijním programu, který navazuje na bakalářský studijní program, je rovněž řádné ukončení studia v bakalářském studijním programu.“ Dále podle § 61 se uchazeč stává studentem dnem zápisu do studia; osoba, které bylo studium přerušeno, se stává studentem dnem opětovného zápisu do studia. (<http://zakony.centrum.cz/zakon-o-vysokych-skolach/cast-6>)

Podle Slavíka (2012) má studentská role tři složky, které se dotýkají fungování studentů v rámci akademické půdy. Jednou z rolí je student jako osobnost, komplexní a vyzrálá, která je formována sociálním prostředím a svými individuálními dispozicemi. Druhou je student jako klient účastnící se výuky, kterému jsou předávány veškeré dostupné poznatky. A tou poslední složkou je role studenta jako učícího se jedince, který je nakloněn studiu i učení a je motivován k přijímání nových informací a přípravě na své budoucí zaměstnání.

Rozlišujeme „odlišnosti studentů prezenčního, pregraduálního studia se studenty ostatních forem studia (kombinovaného, distančního nebo doktorandského). Každá z těchto

skupin má většinou různé psychologické a sociální charakteristiky vztahující se k věku studentů a k dané formě studia. Věk studentů pregraduálního studia se pohybuje v rozmezí mezi 19 až 25 lety, což je rozhraní adolescence a rané dospělosti. Je známo, že s věkem se mění i schopnost učení. V tomto případě hraje velkou roli sociální učení, student má dostatečně dobré podmínky pro efektivní učení a vysokou schopnost koncentrace.“ (Slavík, 2012, s. 217)

Pamětní učení se začíná v rané dospělosti snižovat. „Studenti pregraduálního studia jsou specifičtí i stylem studentského života a prožíváním vysokoškolského studia. Studium je u nich na prvním místě, jsou silně motivováni. Na studijní výsledky a vlastní hodnotový systém působí vliv vrstevnické skupiny a akademického prostředí. Studenti ostatních forem studia, tedy postgraduálního, chápou vysokoškolské studium jako doplňkové ke svému zaměstnání, protože věk těchto studentů se pohybuje zhruba od 30 až do 60 let. Většinou se tak jedná o zkušené osoby s letitou praxí v oboru. Tato skupina středně dospělých a starších dospělých má také jiné parametry učení. Schopnost učení sice stále trvá, ale již není tak efektivní jako v mladším věku, může být efektivnější v případě, že se jedná o praktická témata či úkoly. Tito studenti často potřebují k dosažení optimálních studijních výsledků vynaložit daleko větší úsilí.“ (Slavík, 2012, s. 118)

1.1.2 Student se specifickými potřebami

Legislativní ukotvení problematiky týkající se dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami nalezneme v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ve znění pozdějších předpisů a ve vyhlášce 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných v platném znění vyhlášky č. 147/2011 Sb. Podle školského zákona § 16 odst. 1 se dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami rozumí osoba zdravotně postižená, zdravotně znevýhodněná nebo sociálně znevýhodněná.

Musíme si zde rozlišit pojmy speciální a specifické vzdělávací potřeby, protože se s nimi budeme v bakalářské práci ještě setkávat. Výše uváděná legislativa se zaměřuje na primární a sekundární vzdělávání, zde se tedy mluví o speciálních vzdělávacích potřebách.

Z těchto potřeb vycházejí u vysokoškolských studentů specifické vzdělávací potřeby, nejde tu ale využívat stejného pojmu. Terciární vzdělávání nalezneme v zákonu č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Vymezení dětí, žáků a studentů se specifickými potřebami:

- „osoba se speciálními vzdělávacími potřebami je osoba se zdravotním postižením, zdravotním či sociálním znevýhodněním;
- zdravotní postižení je postižení mentální, tělesné, zrakové, sluchové, vady řeči, autismus, souběžné postižení více vadami, vývojové poruchy učení nebo chování;
- zdravotní znevýhodnění je zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc, nebo zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování;
- sociální znevýhodnění – rodinné prostředí s nízkým socioekonomickým statutem, nařízená ústavní či ochranná výchova, postavení azylanta či uprchlíka“ (Krejčířová, 2013, s. 71)

1.1.3 Práva studentů

„Možnost vzdělávat se, jinak právo na vzdělání, je jedním ze základních lidských práv, které je chráněno mnoha mezinárodními dokumenty, ale i právními předpisy, které jsou součástí právního řádu České republiky. Vzdělání má veliký vliv na kvalitu našich životů. Proto je právo na vzdělání zakotveno v ústavách či lidskoprávních dokumentech většiny států světa a mezinárodních organizací, které chrání i postavení studentů se zdravotním postižením.“ (Jan Michalík a Martin Škurek, 2014, s. 12)

Práva studentů se specifickými vzdělávacími potřebami na podporu příležitostí ke studiu: Česká republika je podle článku 9 Evropské sociální charty Rady Evropy jako jedna z 24 smluvních stran vázána závazkem „poskytovat nebo podporovat podle potřeby služby, které pomohou všem osobám řešit problémy související s volbou povolání a odborným postupem, s náležitým přihlédnutím k jejich osobním schopnostem a možnostem na trhu práce.“ (Zámečnicková, 2006, s. 223 in Květoňová, 2007, s. 15)

Květoňová také uvádí, příležitost studentů využít všech svých předpokladů ke studiu zvoleného oboru a ve smyslu plnění současných veřejně deklarovaných i právně ukotvených norem by rozhodně neměl být předem vyloučen z vysokoškolského procesu. Národní plán vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením schválený Usnesením vlády ČR č. 256 v r. 1998 a doplněný o některá opatření Usnesením vlády ČR č. 667 v r. 2000 zakotvil opatření „umožnit většímu počtu zdravotně postižených dosáhnout vysokoškolského vzdělání.“ (Květoňová, 2007, s. 15)

To předpokládá především odstraňování všech typů bariér, které musí student se specifickými potřebami překonávat. Mezi nimi hrají roli obzvláště bariéry informační. Je zde zahrnutý také předpoklad zavedení státních stipendií pro studium na univerzitách i v náhradních jazykových systémech. (Květoňová, 2007)

Práva studentů se specifickými potřebami:

- „právo na vzdělávání o obsahu, formách a metodách odpovídajících potřebám a možnostem těchto osob, včetně hodnocení, přijímání ke vzdělávání a jeho ukončení;
- právo na vytvoření podmínek pro vzdělávání;
- právo na poradenskou pomoc školy;
- právo na pomoc školského poradenského zařízení;
- právo na bezplatné užívání speciálních učebnic, speciálních didaktických a kompenzačních pomůcek, poskytovaných školou;
- právo na vzdělávání alternativními komunikačními prostředky (dorozumívání prostřednictvím znakového jazyka, psaní Braillovým písmem a náhradní způsoby dorozumívání);
- možnost prodloužení středního a vyššího vzdělávání ředitelem školy“ (Krejčířová, 2013, s. 71)

1.1.4 Vysokoškolské vzdělání

V následující kapitole s názvem Vysokoškolské vzdělání si vysvětlíme, co si pod tímto pojmem představít. Kde toto vzdělávání probíhá, jaké role hraje ve společnosti a jaké jsou jeho výsledky.

„Vysokoškolské vzdělání v České republice probíhá na univerzitách sdružujících jednotlivé fakulty s různým zaměřením. Student studující na vysoké škole může získat vzdělání jak v oblasti humanitní, tak technické či přírodovědné.“ (Peutelschmiedová a kol., 2006, s. 28)

„Vysoké školy jsou nejvyšším článkem vzdělávací soustavy, který realizuje terciární vzdělávání. Vysoké školy jsou centra vzdělávání, nezávislého poznávání a tvůrčí lidské činnosti, která hrají významnou roli ve vědeckém, ekonomickém, sociálním a kulturním rozvoji celé společnosti a země. Vysoké školy uchovávají a rozšiřují úroveň lidského poznání, umožňují lidem rozvoj jejich znalostí, formují myšlení, pomáhají rozvíjet lidskou společnost a spolupráci mezi státy. Vysoká škola je podle ustanovení § zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku právnickou osobou. Vysokoškolské úkoly plní prostřednictvím realizace akreditovaných studijních programů a programů celoživotního vzdělávání.“ (Jan Michalík a Martin Škurek, 2014, s. 28)

Peutelschmiedová uvádí formy studia jako dálkovou formu, nebo formu denní v různých studijních programech. Podmínkou k přijetí uchazeče ke studiu na vysoké škole je vykonání maturitní zkoušky a splnění kritérií, která jsou potřebná k přijetí. Studijní programy mohou být tříleté, čtyřleté či pětileté a šestileté. V případě dálkového studia i víceleté. Jsou zakončeny získáním vysokoškolského titulu Bc. (bakalář), Mgr. (magistr) a Ing. (inženýr). Po ukončení vysokoškolského studia si mohou studenti rozšiřovat své vzdělání v různých navazujících postgraduálních studijních programech.“ (Peutelschmiedová a kol., 2006, s. 29)

„Výsledkem vzdělávání chápeme vzdělání, jakožto vybraný a uspořádaný soubor poznatků, duchovních hodnot, apod. Vzdělání se následně promítá do vnitřních kvalit projevujících se v osobnosti, což nazýváme vzdělaností. Vzdělanost je tedy jedna ze základních hodnot společnosti. Vzdělanost vychází zejména z historického vývoje, kdy se v Evropě rozvinulo hned několik národních vzdělávacích systémů. Tyto vzdělávací

systemy vycházejí z různých principů a hodnotových paradigmat odrážejících národní události i politiku dané doby. Pojetí i dostupnost vzdělání se zároveň odvíjí od kultury v dané zemi, jejími součástmi.“ (Jan Michalík a Martin Škurek, 2014, s. 7)

1.1.5 Vysokoškolské vzdělávání osob se specifickými potřebami

Studium osob se specifickými potřebami na vysokých školách je doprovázeno určitými obtížemi a nelehkými situacemi, které studenta v průběhu studia potkávají. Nyní si uvedeme, jaké má student se specifickými potřebami na vysoké škole možnosti a podporu.

Michalík a Škurek (2014) uvádějí, že samotný zákon o vysokých školách neobsahuje speciální ustanovení, která by upravovala postavení uchazečů a studentů se specifickými potřebami. Zákon ale vysokým školám umožňuje, aby tuto problematiku upravily prostřednictvím svého vnitřního předpisu. Smyslem těchto směrnic je eliminace překážek vyplývajících ze specifických potřeb uchazečů či studentů.

„I když vysoké školy zpravidla nemají, co se přístupnosti pro občany s postižením týče, srovnatelný standard s univerzitami zemí Evropské Unie, některé z nich se snaží podmínky zlepšovat. Prozatím se úprava podmínek týká více forem přijímacího řízení a informovanosti, případně poradenského servisu během studia, než systémových řešení komplexu architektonických, finančních, psychologických a organizačních bariér, které přístupnost vysokých škol snižují.“ (Jan Michalík a Martin Škurek, 2014, s. 6)

„Po splnění podmínek nezbytných pro přijetí ke studiu na vysoké škole se stává osoba se specifickými vzdělávacími potřebami studentem dané univerzity. Studium osob se specifickými potřebami na vysokých školách s sebou nese značné problémy, se kterými se musí student potýkat. Studium bez jakékoliv opory je velmi obtížné, proto vznikají centra, která těmto osobám pomáhají při odstraňování bariér vzniklých při studiu.“ (Peutelschmiedová a kol., 2006, s. 29)

Květoňová (2007) uvádí, že v současné době jsou anebo se budují centra téměř na všech univerzitách v České republice. Jejich úlohou je nejen přepisování textu do Braillova písma, tlumočení ve znakovém jazyce či konzultace s vysokoškolskými pedagogy.

Nabízí také možnost různých kurzů pro celoživotní vzdělávání v oblasti výpočetní techniky, zdokonalení se v cizím jazyce atd.

„Z výčtu mezinárodních právních závazků, kterými je Česká republika vázána, vystupuje do popředí Úmluva o právech osob se zdravotním postižením. Ve smyslu příslušného ustanovení Ústavy ČR je tato Úmluva u nás obecně platná a její ustanovení mají přednost před zákonem. Z pohledu obecného vzdělávání osob se zdravotním postižením je důležité ustanovení, které garantuje právo na rovnoprávný a nediskriminační přístup osob se zdravotním postižením k inkluzivnímu vzdělávání v místě, kde žijí – a následně i na vytvoření přiměřených úprav dle jejich potřeb. Ve vztahu k terciálnímu (vysokoškolskému) vzdělávání Úmluva stanoví obdobné pravidlo – nediskriminační přístup a právo přiměřené úpravy.“ (Jan Michalík a Martin Škurek, 2014, s. 16)

1.2. Program Erasmus

Program Erasmus je největším programem, který podporuje evropskou spolupráci v oblasti vysokoškolského vzdělávání. Jeho výjimečnost spočívá především v provázanosti jednotlivých aktivit, díky kterým představuje komplexní nástroj pro modernizaci vysokých škol v Evropě. V prvním roce, což byl rok 1987, se do programu zapojilo 11 zemí a zahraniční studijní pobyt absolvovalo na evropské úrovni 3244 studentů. Od té doby prošel program Erasmus řadou změn. V roce 1995 se Erasmus stal součástí rámcového vzdělávacího programu Socrates, spektrum aktivit programu se postupně rozšiřovalo o mobility učitelů a projekty mezinárodní spolupráce mezi vysokými školami. Mobilita studentů i nadále zůstala hlavní aktivitou programu, díky níž je program považován za nejznámější a nejpoblárnější vzdělávací program Evropské unie (Botas & Huisman, 2013).

Název Erasmus je odvozen z příjmení holandského renesančního humanisty Erasma Rotterdamského, může být však rovněž čten jako akronym European Action Scheme for the Mobility of University Students. Program v Česku spravuje Národní agentura pro evropské vzdělávací programy (NAEP). Program Erasmus je od ledna roku 2014 nahrazen programem Erasmus+. (<https://www.educa-sos.eu/erasmus-historie>)

V současné době se programu Erasmus účastní všech 28 členských států EU, dále také Island, Norsko, Lichtenštejnsko, Turecko, bývalá jugoslávská republika Makedonie a Srbsko. Pro mobility mezi programovými a partnerskými zeměmi jsou způsobilé partnerské organizace také z těchto regionů: Západní Balkán, Země východního partnerství, Země jižního středomoří, Ruská federace, Asie, Střední Asie, Latinská Amerika, Jižní Afrika, ostatní průmyslové země. (<https://www.naerasmusplus.cz/cz/mobilita-osob-vysokoskolske-vzdelavani/>)

1.2.1 Aktivity programu

Aktivity programu Erasmus+ jsou rozdělovány na aktivity decentralizované a aktivity centralizované. Decentralizované aktivity zahrnují činnost přijímání žádostí, hodnocení, výběr a přidělování finančních prostředků. Tyto činnosti spadají do kompetencí národních agentur každé země zapojené do LLP. Centralizované aktivity spravují proces přijímání žádostí o projekty, jejich hodnocení, výběr projektů a přidělování finančních prostředků. Tento proces je řízen Výkonnou agenturou Evropské komise (EACEA), která sídlí v Bruselu.

V rámci decentralizované aktivity umožňuje program Erasmus+ následující:

- mobilitu studentů na pracovní stáže – možnost práce v zahraniční organizaci v délce 3 – 12 měsíců,
- mobilitu studentů na studijní pobyty - možnost studia v zahraničí na dobu 3-12 měsíců,
- mobilitu zaměstnanců na výukové pobyty – možnost výuky na zahraniční škole v rozsahu 5 - ti výukových hodin a 6 - ti týdnů,
- mobilitu zaměstnanců na školení - odborné školení v zahraničí v rozsahu 1 - 6-ti týdnů,
- organizaci mobilit – možnost získání finančních prostředků pro VŠ, VOŠ či zprostředkovatelské organizace, které realizují minimálně jeden z typů mobilit (tento grant je určen pro vytváření optimálních podmínek pro realizaci mobilit jak studentů, tak zaměstnanců),
- intenzivní programy – zahrnují projekty krátkých studijních programů, jako jsou na příklad letní školy, kterých se účastní učitelé a studenti domácích i zahraničních škol,
- intenzivní jazykové kurzy – zahrnující jednak jazykové kurzy méně používaných jazyků určených pro studenty programu Erasmus, kteří v rámci svého pobytu v zahraničí tyto jazyky používají, ale i intenzivní kurzy českého jazyka pro zahraniční studenty programu Erasmus, kteří přijíždí do ČR studovat či pracovat.

Centralizované aktivity:

- multilaterální projekty – projekty podporující spolupráci vysokoškolských institucí navzájem či s jinými zúčastněnými stranami,
- akademické sítě – aktivity, jejichž cílem je podporovat evropskou spolupráci a inovaci týkající se konkrétních tematických oblastí,
- doprovodné aktivity – cílem je podporovat aktivity, které nejsou oprávněné v rámci hlavního programu Erasmus, ale přispívají k dosažení jeho cílů.
(http://www.naep.cz/index.php?a=viewprojectfolder&project_folder_id=37&%3)

1.2.2 Cíle programu

Důležitou součástí každého projektu jsou samozřejmě také jeho určité cíle. Jaké jsou hlavní cíle programu erasmus si popíšeme v následujících řádcích práce.

„Cílem vzdělávacího programu Erasmus+ je podnítit spolupráci škol, přispět k dalšímu rozvoji vzdělávacích systémů, podpořit zlepšení kvality výchovy a vzdělání, nabídnout všem studujícím možnost vzájemného poznání a posílit vědomí evropské identity.“
(Muchová, 2008, s. 41)

Cílem programu Erasmus+ je přispět k dosažení cílů strategie Evropa 2020 pro růst, zaměstnanost, sociální rovnost a začlenění, jakož i cílů strategického rámce EU pro vzdělávání a odbornou přípravu. Program Erasmus+ má rovněž sloužit k prosazování udržitelného rozvoje v oblasti vysokoškolského vzdělávání a přispívat k dosažení cílů strategie EU pro mládež.

Ke konkrétním otázkám, na které se program zaměřuje, patří:

- snižování nezaměstnanosti, zvláště mezi mladými lidmi,
- propagace vzdělávání dospělých, zvláště osvojování nových dovedností a znalostí, po nichž je na trhu práce poptávka,

- motivace mladých lidí k účasti na rozvoji evropské demokratické společnosti,
- podpora inovací spolupráce reforem,
- omezení míry předčasného ukončování školní docházky,
- podpora spolupráce a mobility s partnerskými zeměmi EU.
(https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/about_cs)

Erasmus+ si klade za cíl zvýšit kvalitu a přiměřenost kvalifikací a dovedností. Dvě třetiny prostředků z tohoto programu jsou určeny na stipendia více než 4 milionům osob za účelem studia, odborné přípravy, práce či dobrovolnické činnosti v zahraničí v období 2014–2020 (oproti 2,7 milionu v období 2007–2013). Pobyť v zahraničí může trvat od několika dnů až po jeden rok. (<https://www.dzs.cz/cz/erasmus-plus/>)

1.2.3 Pro koho je Erasmus+ určen

Aktivity programu Erasmus+ jsou určeny nejenom studentům, kteří chtějí studovat nebo pracovat v zahraničí, ale i profesorům a dalším pracovníkům, dokonce i z podnikové sféry, kteří chtějí vyučovat v zahraničí, a vysokoškolským pedagogickým pracovníkům, kteří mají zájem o vzdělávání v zahraničí. Program navíc podporuje i spolupráci vysokoškolských institucí formou intenzivních programů, akademických sítí a multilaterálních projektů a spolupráci vysokoškolských institucí s podniky.

V rámci programu Erasmus je podporována mobilita studentů za účelem stáží v podnicích, školících a výzkumných střediscích a dalších organizacích v jiné účastnické zemi. Studenti vysokoškolských institucí se mohou účastnit pracovní stáže v délce trvání tři až dvanáct měsíců. Tento druh mobility má za cíl pomáhat studentům, aby se dokázali přizpůsobit požadavkům trhu práce v celé EU a umožnit jim rozvinout konkrétní dovednosti, včetně jazykových a v kontextu získávání pracovních zkušeností lépe porozumět hospodářské a sociální kultuře dané země, dále pak podporovat spolupráci mezi vysokoškolskými institucemi a podniky, přispívat k rozvoji komunity vysoce kvalifikovaných mladých

lidí s otevřenou myslí a mezinárodními zkušenostmi, kteří se stanou odbornými pracovníky budoucnosti.

(https://www.mzv.cz/representation_brussels/cz/evropska_unie/eu_pro_podnikatele/jak_podnikat_v_zahranici/podnikani_v_jinych_clenskych_statech_eu/pracovni_staze_studentu_v_ramci_programu.html)

Programu Erasmus+ se mohou zúčastnit studenti, učitelé, učni, dobrovolníci, vedoucí mládeže a funkcionáři amatérských sportovních organizací. Lze z něj také poskytnout finanční prostředky na partnerství vzdělávacích zařízení, mládežnických organizací, podniků, místních a regionálních úřadů a nevládních organizací, jakož i na reformy v členských státech s cílem modernizovat vzdělávání a odbornou přípravu a podpořit inovace, podnikatelské schopnosti a zaměstnanost. (<https://www.dzs.cz/cz/erasmus-plus/>)

1.2.4 Studijní pobyty v zahraničí

Studijní pobyty v zahraničí představují program studentské mobility Erasmus+, do něhož je zapojeno přes 30 evropských zemí. Zkušenosti ze zahraničí mají vliv na obohacení studentských akademických znalostí a odborné způsobilosti. Erasmus napomáhá k osobnostnímu rozvoji studentů, upevňuje evropskou identitu a přispívá k celoživotní mobilitě.

Přináší také nové služby a metody učení se a samotné výuky. Díky Erasmus dochází k šíření spolupráce a hlubšímu porozumění možnostem skrývajícím se za hranicemi jednotlivých zemí. Studium v zahraničí vyzbrojuje jednotlivce širokým spektrem kompetencí, například jazykovými znalostmi, které jsou stále více ceněné zaměstnavateli. Kromě vědomostí nabytých prostřednictvím studia a získaných schopností pochopit různé perspektivy a kultury, napomáhá účastníkům stát se samostatnějšími, nezávislejšími a kulturně sečtějšími. Erasmus je přínosný i studentům na pracovních stážích (<http://ec.europa.eu>).

V rámci programu Erasmus+ mohou studenti strávit 1–2 semestry na vybrané partnerské univerzitě nebo 2–12 měsíců na praktické stáži. Přihlásit se mohou všichni studenti libovolného věku i národnosti, řádně zapsaní do bakalářského, magisterského či doktorského

studijního programu, a to prezenční i kombinované formy. Účast v programu zakládá nárok na stipendium. Studenti s fyzickým či mentálním postižením nebo s určitými zdravotními problémy mohou poté, co budou vybráni ke studijnímu pobytu v zahraničí, zažádat o dodatečné finanční prostředky. (<http://fhs.cuni.cz/FHS-161-version1-studiumvzahranici.pdf>)

Studijní pobyt v zahraničí může trvat nejméně 3 měsíce (nebo 1 akademický semestr či trimestr) až maximálně 12 měsíců. Studijní výměny se může student v rámci programu Erasmus+ účastnit vícekrát, a to buď jako student, nebo jako stážista. Pobyt v zahraničí (včetně období studia v zahraničí) však nesmí v rámci jednoho cyklu studia překročit 12 měsíců.

Studijní pobyt v zahraničí se musí vztahovat ke studiu, které má vést k získání akademického titulu, a k potřebám osobního rozvoje a musí být součástí studijního programu, který student vysoké školy vykonává. (<http://ec.europa.eu>).

Podmínkou pro výjezd je interinstitucionální dohoda, kterou musí mít domovská instituce uzavřenu s institucí přijímací. Obě instituce musejí také disponovat listinou programu Erasmus pro vysokoškolské vzdělávání (pokud patří mezi země přímo se účastnící Erasmus+, tzv. země programu či programové země). Instituce z partnerských zemí se k dodržování zásad této listiny zavazují při podpisu interinstitucionální dohody. (https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/opportunities/individuals/students/studying-abroad_cs)

1.2.5 Pracovní stáže v zahraničí

Neméně důležitou částí programu Erasmus jsou výjezdy studentů vysokých škol na pracovní stáže. Zahraniční pracovní stáž nabízí studentům příležitost využít stávající teoretické znalosti a praktické dovednosti související s jejich studijním oborem v konkrétním pracovním prostředí.

Marie Raková, Zuzana Hanelová, Jitka Uvírová, (2014) uvádějí, že rozšířit tyto poznatky o nové a posílit schopnost a klíčové kompetence, jako je efektivní komunikace včetně komunikace v cizích jazycích, interkulturní kompetence, týmová práce, organizační dovednosti, řešení problémů, informační gramotnost, kreativita apod. Pracovní stáže

v zahraničí velmi rozšiřují kvalifikační profil studenta, přispívají k osobnímu i profesnímu rozvoji a navýší atraktivitu z pohledu zaměstnavatelů.

Mobilita studentů za účelem pracovních stáží zaznamenala v poslední době velký nárůst, což je dáno především zvyšujícím se zájmem studentů o přesah studia do praxe a o ověření studijních poznatků přímo v pracovním prostředí. V neposlední řadě je to dáno také zájmem studentů o zkušenosti se zahraničním zaměstnavatelem. V případě pracovních stáží studenti často pracují v odvětví kulturní, zábavní a rekreační činnosti (např. v muzeích či hotelech), dále stejně často provozují profesní, vědecké a technické činnosti a velmi často v zahraniční organizaci pracují v oboru zdravotní a sociální péče (např. jako zdravotní sestry či lékaři).

Studenti jsou pro účast v programu vybírání svou domovskou vysokoškolskou institucí. Před svým odjezdem studenti podepisují pracovní dohodu o stáži, která zahrnuje pracovní plán stáže. Ten obsahuje konkrétní program pro dobu stáže, a který schvaluje domovská vysoká škola i hostitelská organizace, ustanovení o odpovědnosti za kvalitu, která vymezují práva a povinnosti všech stran v souvislosti se stáží v zahraničí, a Erasmus chartu studenta (tzv. Erasmus Student Charter), která vymezuje práva a povinnosti studentů v souvislosti s obdobím mobility v zahraničí. (https://www.mzv.cz/representation_brussels/cz/evropska_unie/eu_pro_podnikatele/jak_podnikat_v_zahranici/podnikani_v_jinych_clenskych_statech_eu/pracovni_staze_studentu_v_ramci_programu.html)

1.2.6 Program Erasmus+ v ČR

Do programu Erasmus se bylo možné v České republice zapojit od roku 1998. Finanční prostředky na realizaci aktivit programu pocházely ze dvou zdrojů. Tento program byl spolufinancován ze zdrojů Evropské unie (rozpočet programu Erasmus), které školám na základě jejich žádostí přiděluje Národní agentura. Dalším a spíše doplňkovým zdrojem bylo tzv. dofinancování díky finančním prostředkům státního rozpočtu ČR, které je dostupné pouze pro veřejné a vysoké školy a je přidělováno prostřednictvím Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT). Státní, soukromé vysoké školy, vyšší odborné školy a konzervatoře byly financovány plně z prostředků Evropské unie při zachování stejné výše

finanční podpory na jednotlivé mobility. Program Erasmus je od ledna roku 2014 nahrazen programem Erasmus+. (<http://erasmus15let5.webdone.cz>).

Vysoké školy (VŠ) v České republice mohou do podprogramu Erasmus vstupovat bez omezení, vyšší odborné školy (VOŠ) a konzervatoře pak pouze tehdy, pokud splňují podmínky MŠMT týkající se úrovně studia a jejich žádost podaná u NAEP byla kladně vyřízena. (https://www.dzs.cz/file/5706/LLP_statistiky_final.pdf)

1.3 Centra na podporu studentů se specifickými potřebami

V bakalářské práci se budeme zabývat také tím, co jsou centra a střediska na podporu studentů se specifickými potřebami. Tato centra vznikají na vysokých školách v České republice a jsou podporou pro studenty, kteří jejich pomoc potřebují. Jejich nabídka zahrnuje také pomoc studentům, kteří mají zájem o projekt Erasmus+, v překonávání možných překážek. V následující kapitole si představíme některá centra fungující na území České republiky.

1.3.1 Centrum podpory studentů se specifickými potřebami na UP v Olomouci

Univerzita Palackého považuje za jednu ze svých priorit trvalou podporu studentů se specifickými potřebami a již několik let vypracovává systém, který pomáhá vyrovnávat příležitosti ke studiu studentům s různými druhy specifických potřeb.

Hlavním cílem centra je, „aby centrum poskytovalo pomoc a podporu při integraci studentům se specifickými potřebami do vysokoškolského života. Jedině tak se stane univerzita místem poskytujícím vzdělání široké veřejnosti bez ohledu na zdravotní stav či specifické potřeby vyplývající ze zdravotního postižení či znevýhodnění.“ (Ludíková, Langer, Pastieriková, 2015, s. 10)

Centrum provádí tyto činnosti:

- „poskytuje studentům a účastníkům programů celoživotního vzdělávání se specifickými potřebami Univerzity Palackého odborný poradenský, technický a terapeutický servis;
- poskytuje poradenské služby pro vyučující;
- vyvíjí spolupráci se studijními odděleními jednotlivých fakult;
- spolupracuje se středními školami, na nichž studují žáci se specifickými potřebami;
- navazuje spolupráci i s dalšími poradenskými zařízeními v rámci Olomouckého kraje, magistrátem města Olomouc v podobě aktivní účasti na projektu Bezbariérová Olomoc;
- na úrovni celostátní a zahraniční probíhá aktivní kooperace s poradenskými centry v Brně, v Praze, v Hradci Králové, v Ostravě, v Pardubicích, s Univerzitou Konštantína Filozofa v Nitre a dalšími.“ (Ludíková, Langer, Pastieriková, 2015, s. 11)

Centrum poskytuje služby buď ambulantní, nebo terénní formou. Terénní služby jsou „poskytovány přímo v reálných studijních podmínkách, obvykle tedy v prostorách, kde se realizuje přímá studijní činnost.“ (Ludíková, Langer, Pastieriková, 2015, s. 31)

Pomoc centrem je také možná v různých formách a to buď formou osobního kontaktu, nebo kontaktu na dálku pomocí komunikačních a informačních technologií. Nabídka centra zahrnuje také tlumočnické služby, služby osobní a studijní asistence. Centrum disponuje také bohatým technickým vybavením v podobě různých technických kompenzačních pomůcek. Patří sem například bezbariérové plošiny, hlasové majáčky, vestavěné indukční smyčky a podobně. (Ludíková, Langer, Pastieriková, 2015)

1.3.2 Ostravská univerzita – centrum podpory studentů se specifickými potřebami Pyramida

V roce 2008 bylo na Ostravské univerzitě založeno Centrum podpory studentů se specifickými potřebami – Pyramida.

Pracovníky centra Pyramida jsou odborníci z katedry speciální pedagogiky a zástupci jednotlivých fakult, kteří působí jako koordinátoři. „Hlavním cílem a náplní centra Pyramida je poskytnutí odborných služeb k zajištění optimálních podmínek pro studium osob se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním na OU.“ (Martin Kaleja, Renata Kovářová, Eva Zezulková, Petr Franiok, 2012, s. 42)

Mezi základní škálu služeb, které centrum pyramida poskytuje, patří:

- „poskytování pedagogického poradenství, speciálně pedagogického poradenství, konzultace psychologa k řešení obtížných situací a aktivní prosazování řešení oprávněných individuálních studijních záležitostí studentů SPP,
- zprostředkování tlumočnické a asistenční služby,
- zajišťování zapisovatelské služby,
- zajišťování individuální výuky,
- poskytování podpory při vyhledávání v elektronických katalogích a databázích odborných informací,
- poskytování informací o knihovnicko – informačních službách,
- poskytování podpory při orientaci na webu OU,
- kopírování dokumentů, tisk ve zvětšeném nebo bodovém písmu, na braillské tiskárně,
- převod výukových materiálů a dokumentů do potřebné podoby,
- přístup k dokumentům ve spolupráci s institucemi zaměřenými na vzdělávání osob se smyslovým postižením, asistenčními centry a specializovanými knihovnami v ČR i v zahraničí,
- pomoc při obsluze kompenzační techniky včetně zápůjční služby,
- organizace kurzů znakového jazyka pro studenty OU.“ (Martin Kaleja, Renata Kovářová, Eva Zezulková, Petr Franiok, 2012, s. 43 - 44)

Centrum pyramida dále nabízí své služby v těchto oblastech: uchazečům o studium poskytuje – informace o možnostech studia, individuální konzultace o přijímacím řízení, organizace přípravných kurzů ke studiu na vysoké škole.

Studentům se specifickými potřebami zajišťuje – pedagogické poradenství, tlumočnické a asistenční služby, pomoc při orientaci, možnost využívat počítačovou techniku v centru Pyramida.

Pro zaměstnance OU zprostředkovává – kurzy znakového jazyka, odborné semináře a školení, individuální poradenství. (Martin Kaleja, Renata Kovářová, Eva Zezulková, Petr Franiok, 2012)

1.3.3 Masarykova Univerzita – Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky Teiresiás

Středisko Teiresiás, plným názvem Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky, zřídila Masarykova univerzita v Brně v roce 2000. Jeho úkolem je zajišťovat, aby studijní obory akreditované na univerzitě byly v největší možné míře přístupné také studentům nevidomým a slabozrakým, neslyšícím a nedoslýchavým, s pohybovým handicapem, případně jinak postiženým.

Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky je celouniverzitním pracovištěm Masarykovy univerzity. Jeho úkolem je zajišťovat, aby studijní obory akreditované na univerzitě byly přístupné studentům se smyslovým nebo jiným handicapem. (<https://www.teiresias.muni.cz/>)

Služby střediska jsou určeny především studentům Masarykovy univerzity, vyučujícím a zaměstnancům Masarykovy univerzity, neakademické veřejnosti, buď osobám se specifickými potřebami, nebo těm, kterých se vzdělávání žáků a studentů s postižením dotýká, akademickým a neakademickým institucím zajišťujícím vzdělávání žáků a studentů s postižením.

Dále nabízí:

- studijní poradenství - organizační zajištění přístupného zápisu do studia, organizaci průběhu studia (tvorba individuálního studijního plánu, organizace individuální výuky, příp. zkušebních termínů), organizační pomoc při jednání s vyučujícími a pracovníky fakultních studijních oddělení,
- technické zázemí - zajištění vhodných technologií potřebných pro zpřístupnění výuky studentů s postižením, především pak zajištění speciální výpočetní techniky (hardware i software) pro případy individuální výuky v prostorách střediska Teiresiás, zápůjčky technického vybavení ať už přímo potřebnému studentovi, nebo pracovišti, které bude jeho výuku zajišťovat, příp. pracovníkovi, který bude provádět konkrétní servis mimo prostory Střediska (typicky přepisovatelé apod.), konzultace a metodické vedení v případě nových nebo méně obvyklých technických řešení,
- tlumočnický a přepisovatelský servis,
- služby univerzitní knihovny pro studenty se specifickými nároky,
- osobní asistence a nácvik prostorové orientace. (<https://www.teiresias.muni.cz/>)

2. Praktická část

2.1 Cíle výzkumného šetření

V následujících podkapitolách si představíme hlavní cíl praktické části bakalářské práce a představíme si stanovené hypotézy, jejichž potvrzením či vyvrácením se budeme zabývat pomocí výzkumného šetření.

Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit co nejvíce informací o podpoře studentů se specifickými potřebami během celého procesu studijních pobytů a pracovních stáží programu Erasmus na vysokých školách v ČR a to prostřednictvím kvantitativního výzkumu.

Dalším cílem je zjistit způsoby, kterými centra a střediska na podporu studentů se specifickými potřebami na vysokých školách v České republice pomáhají studentům s výběrem hostitelské instituce. Jak probíhá přijímací řízení studentů, co je rozhodujícími faktory při výběru instituce hostitelské školy, zda mají studenti větší zájem o studijní pobyty či pracovní stáže v zahraničí a jakou formou jsou studenti o možnostech výjezdu informováni.

2.2 Použité metody výzkumu

S ohledem na téma a cíl bakalářské práce byla pro sběr dat výzkumného šetření vybrána kvantitativní metoda sběru dat uskutečňující se za pomoci sestaveného dotazníku.

„Výzkum je systematický způsob řešení problémů, kterým se rozšiřují hranice vědomostí lidstva. Výzkumem se potvrzují či vyvracejí dosavadní poznatky, nebo se získávají nové poznatky“. (Gavora, 2010, s. 11)

2.3 Kvantitativní metoda

Abychom se orientovali v použitých termínech, bude následující podkapitola věnována představení pojmu kvantitativní metoda. Jaké náležitosti by takové šetření mělo mít a z čeho je potřeba při využití metodě vycházet.

Kvantitativní metoda pracuje s větším množstvím dat než kvalitativní šetření. Výzkum kvantitativního charakteru pro práci využívá především hypotéz, což znamená tvrzení nebo předpoklad o vztazích mezi dvěma či více proměnnými. Vymezení hypotéz patří ke stěžejnímu statistickému zpracování dat, přičemž jejich existence zajišťuje statistickou ověřitelnost výsledků. Děje se tak za pomoci dvou alternativ odpovědi, kdy se stanovené tvrzení potvrdí nebo nepotvrdí. (Skutil a kol., 2011)

Hendl (2005) uvádí, že kvantitativní metoda sběru dat se využívá pro výzkum ve velkých skupinách a zakládá se zejména na měření a následné analýze získaných dat odehrávající se za pomoci statistických metod. Neméně důležitým krokem, který následuje po sběru dat, je popis dosažených výsledků a jejich porovnání s dopředu stanovenými hypotézami. Výhody kvantitativní metody (ve srovnání s kvalitativní metodou) spočívají ve větší rychlosti sběru dat, následné analýze, kdy dochází k jasnému získání číselných hodnot a větší strukturovanosti šetření.

Disman (2006) uvádí, že se v rámci kvantitativního výzkumu používají deduktivní metody, jež nachází základ v obecně stanoveném problému (popřípadě teorii), který je posléze převeden do formy hypotéz vypovídajících o možných vztazích mezi proměnnými. Výsledky plynoucí ze sběru dat mohou stanovené hypotézy buďto zamítnout nebo potvrdit. Autor představuje také následující náležitosti kvantitativního šetření, kterými jsou stanovení teoretického či praktického problému, formulace hypotéz, rozhodnutí o základním a výběrovém vzorku, pilotní studie, rozhodnutí o metodě sběru dat, samotný sběr dat, analýza dat a jejich interpretace a závěry (případně teoretická zobecnění).

„Ve výzkumu se řeší buď jeden, nebo více problémů. Řešení vědeckého problému potom představuje řadu navzájem propojených a sobě závislých kroků a činností. Jednotlivé výzkumy se mohou navzájem lišit co do posloupností jednotlivých realizovaných činností, ale základní schéma postupu bývá následující:

- stanovení problému,
- formulace hypotézy,
- testování hypotézy,
- vyvození závěrů a jejich prezentace.“ (Gavora, 2010, s. 12)

Průcha (2003) dotazník popisuje jako soubor předkládaný respondentům k písemné odpovědi, který obsahuje předem připravené, srozumitelně prezentované, vhodně seřazené otázky. Položky dotazníku v pedagogickém výzkumu lze rozdělit na obsahové (zaměřují se na obsah odpovědi) a funkcionální (optimalizují průběh dotazníkového šetření).

Dle formy odpovědi můžeme položky dotazníku rozdělit na otevřené (volná odpověď respondenta, výčet aktivit, odpovídá, co si myslí - věty), polouzavřené (výběr z daných možností je možné doplnit o vlastní názor, poznatek) a uzavřené, které se dále člení na dichotomické (možnost výběru ze dvou odpovědí) a nepravé dichotomické (výběr z více než dvou odpovědí - např. ne, ano, nevím). (Svoboda, 2012)

V dotazníku používáme kontaktní položky. Kontaktní položky jsou „položky sloužící k vytvoření náležitého kontaktu mezi respondentem a výzkumníkem. Bývají snadné a nenáročné, plní funkci úvodu a uvádí respondenta do výzkumné problematiky.“ (Chráska, 2016, s. 163)

V dotazníku využíváme různé formy požadovaných odpovědí, podle toho, jakým způsobem má respondent v určité položce dotazníku odpovědět, dělíme formy na otevřené a uzavřené. „U otevřených položek respondent odpověď sám vytváří, u položek uzavřených určitým způsobem manipuluje s odpověďmi již navrženými.“ (Chráska, 2016, str. 165)

Požadavky na konstrukci dotazníku:

- „položky musí být jasné a srozumitelné,
- formulace položek musí být jednoznačná, nesmí připustit chápání více způsoby,
- položky by měly zjišťovat jen nezbytné údaje,
- důležitá je ochota respondentů spolupracovat,
- musí mít jasné pokyny k vyplňování.“ (Chráska, 2016, str. 169)

2.3.1 Stanovení hypotéz

Na základě zvoleného cíle bakalářské práce jsme sestavili hypotézy. Podle předem sestavených hypotéz jsme vytvořili dotazník, který tyto hypotézy potvrdí, nebo je naopak popře.

„Hypotézy tvoří jádro klasických výzkumů. Je nezbytné dodržovat tři základní pravidla sestavení správných hypotéz:

- hypotéza je tvrzení, které je vyjádřeno oznamovací větou,
- hypotéza musí vyjadřovat vztah mezi dvěma proměnnými, proto musí být hypotéza formulována jako tvrzení o rozdílech, vztazích nebo následcích,
- hypotézu musí být možno ověřovat, proměnné, které v hypotéze vystupují, musí být měřitelné.“ (Chráška, 2016, str. 17)

Stanovené hypotézy:

Hypotéza H1: Studenti/studentky se speciálními potřebami mají statisticky větší zájem účastnit se studijního pobytu v zahraničí než pracovních stáží v zahraničí.

Hypotéza H2: Centra/střediska zřízená pro podporu studentů se specifickými potřebami informují studenty svých vysokých škol o možnostech programu Erasmus více prostřednictvím elektronické pošty (e-mailem) než osobním kontaktem (přednášky, workshopy, semináře).

Hypotéza H3: Studenti se specifickými potřebami na vysokých školách mají možnost přípravných jazykových kurzů zprostředkovaných jejich vysokou školou a nemusí si jazykovou přípravu zajistit sami.

Hypotéza H4: Prestiž instituce v hostitelské zemi hraje pro studenty v jejich rozhodování významnější roli, oproti faktoru, kterým je vzdálenost instituce hostitelské země od České republiky.

2.3.2 Charakteristika prostředí souboru

Terénem, ve kterém výzkum probíhal, se stala centra a střediska na podporu studentů se specifickými potřebami na vysokých školách v České republice. Oslovenými jsou centra a střediska na těchto vysokých školách:

- Česká zemědělská univerzita v Praze,
- České vysoké učení technické v Praze – ELSA,
- Janáčkova akademie múzických umění v Brně,
- Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích,
- Masarykova Univerzita – centrum Teiresiás,
- Mendelova univerzita v Brně,
- Ostravská univerzita – centrum Pyramida,
- Slezská univerzita v Opavě,
- Technická univerzita v Liberci,
- Univerzita Hradec Králové,
- Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem,
- Univerzita Karlova – centrum Carolina,
- Univerzita Palackého v Olomouci,
- Univerzita Pardubice,
- Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně,
- Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava – centrum Slunečnice,
- Vysoká škola ekonomická v Praze,
- Vysoká škola polytechnická Jihlava,
- Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích,
- Vysoké učení technické v Brně,
- Západočeská univerzita v Plzni.

Analýza dat byla zajištěna pomocí dotazníkového šetření, které obsahovalo celkem 12 položek. Otázky byly pokládány formou otevřených a uzavřených položek v dotazníku a zaměřovaly se na zjištění hypotéz, které byly předem stanoveny.

Vznik dotazníku byl konzultován a schválen vedoucím práce. Při sestavování dotazníku jsme se snažili vycházet z teoretických znalostí získaných během přípravy teoretické části této bakalářské práce. Na začátek dotazníku byly zvoleny položky, které zjišťovaly, na jaké univerzitě se centrum nebo středisko na podporu studentů se specifickými potřebami nachází. Další otázka směřovala k zjištění, kolika studentům se dané centrum věnuje, kolika studentům poskytuje své služby. Zajímá nás především, zda mají studenti větší zájem zúčastnit se studijních pobytů, nebo jejich předmětem zájmu jsou více pracovní stáže v zahraničí, které program Erasmus+ nabízí. Dotazník se zaměřuje zejména na to, jaké faktory jsou pro studenty vysokých škol rozhodující při výběru instituce hostitelské země. Snahou dotazníku bylo dále zjistit, jakou formou jsou studenti o možnostech výjezdů informováni nejčastěji.

Zjišťuje také, zda mají studenti možnost docházet před odjezdem na studijní pobyt nebo pracovní stáž na přípravný jazykový kurz, který jim zprostředkuje jejich vysoká škola. Ptáme se na to, jakou formou probíhá výběrové řízení a zda zde funguje spolupráce s rodinou studenta. Položky odhalují respondentův pohled na to, zda se domnívá, že možnosti programu Erasmus ovlivňují kvalitu života využívajícího studenta či nikoliv.

Postupně byly otázky sestaveny tak, aby odpovědi zjišťovaly informace potřebné k vyhodnocení dotazníkového šetření a stanovených hypotéz.

Žádostí o vyplnění dotazníku bylo přímo osloveno 21 vysokých škol v České republice. Cílovou skupinou byla centra a střediska na podporu studentů se specifickými potřebami na vysokých školách. Během sběru dat nedošlo k žádnému problému.

2.3.3 Prezentace výsledků kvantitativního šetření

Otázky v dotazníku byly voleny tak, aby bylo možné jejich prostřednictvím následně dotazníky zpracovat a výsledky porovnat se stanovenými hypotézami a poznatky z literatury.

Dotazník (viz příloha 1) se skládá z 12 otázek, na které respondenti odpovídali. Dotazník byl vytvořen za pomoci online aplikace Google forms. Spolu s dotazníky bylo respondentům navrženo, že v případě zájmu mohou být obeznámeni s výsledky šetření a celá bakalářská práce jim bude poskytnuta k nahlédnutí.

Po sběru dat následovalo zpracování a analýza dotazníku. Ke zpracování dotazníku jsme využili aplikaci Microsoft Word a Microsoft Excel. Programy byly využity pro zaznamenávání informací a analýzy dat formou tabulek a výsečových grafů.

Celkem bylo ve výzkumném šetření osloveno 25 respondentů z 21 vysokých škol v České republice. Na těchto vysokých školách jsou poradenská centra a střediska pro studenty se specifickými potřebami. Před tím, než se budeme věnovat jednotlivým otázkám v dotazníku, uvedeme vysoké školy, které se dotazníkového šetření zúčastnily. Toto zjištění bylo součástí otázky číslo 1.

Otázka č. 1, Centrum/středisko podpory studentů se specifickými potřebami je součástí vysoké školy:

Česká zemědělská univerzita v Praze
České vysoké učení technické v Praze – středisko na podporu studentů se specifickými potřebami ELSA
Janáčkova akademie múzických umění v Brně
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Masarykova Univerzita – středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky Teiresiás
Mendelova univerzita v Brně
Ostravská univerzita – centrum podpory studentů se specifickými potřebami Pyramida
Slezská univerzita v Opavě
Technická univerzita v Liberci
Univerzita Hradec Králové
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem
Univerzita Karlova – centrum Carolina
Univerzita Palackého v Olomouci
Univerzita Pardubice
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava – centrum Slunečnice
Vysoká škola ekonomická v Praze
Vysoká škola polytechnická Jihlava
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích
Vysoké učení technické v Brně
Západočeská univerzita v Plzni

Tabulka č. 1 – Vysoké školy, které se zúčastnily dotazníkového šetření.

Na otázku číslo 1, v níž se jednalo pouze o doplnění informace, která vysoká škola se výzkumného šetření zúčastnila, odpovědělo všech 21 oslovených vysokých škol.

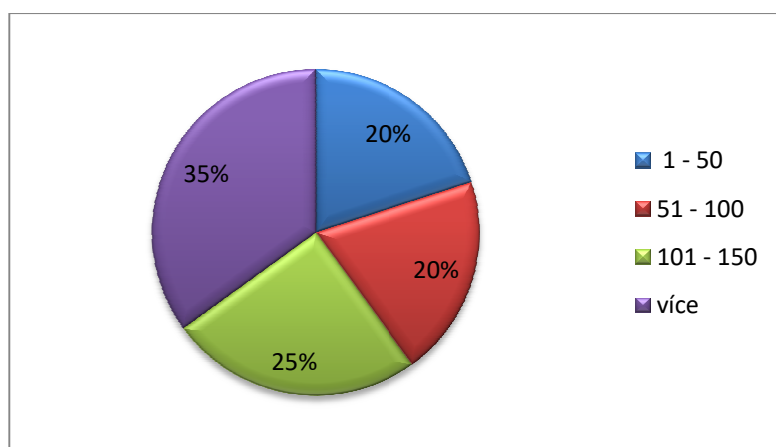
Vysoká škola báňská – Technická univerzita v Ostravě uvedla, že se dotazníkového šetření dále účastnit nebude a další otázky ponechá nevyplněné. Důvodem bylo, že studijní pobyty a pracovní stáže studentům sice nabízejí a poskytují, ale v průběhu fungování centra na podporu studentů se specifickými potřebami ani jeden ze studentů tuto možnost nevyužil.

Informační a poradenské centrum Západočeské univerzity v Plzni uvedlo, že na dotazníkovém šetření budou rádi spolupracovat, ale odpoví pouze na otázky týkající se studijních pobytů v zahraničí. Důvodem je, že za dobu fungování informačního a poradenského centra se žádný student se specifickými potřebami neúčastnil pracovní stáže v zahraničí.

Dále se tedy výzkumného šetření zúčastnilo jen dvacet vysokých škol a z toho jedna odpověděla jen na otázky týkající se studijních pobytů v zahraničí.

Nyní se budeme věnovat dalším otázkám v dotazníkovém šetření. Na základě zodpovězených otázek dotazníkového šetření jsme získali výsledky vypovídající o práci středisek a center na podporu studentů se specifickými potřebami na vysokých školách v České republice. Otázky jsou zvoleny tak, aby zjistily co nejvíce informací a potvrdily či vyvrátily zvolené hypotézy.

Otázka č. 2, Kolika studentům se specifickými potřebami poskytuje své služby?

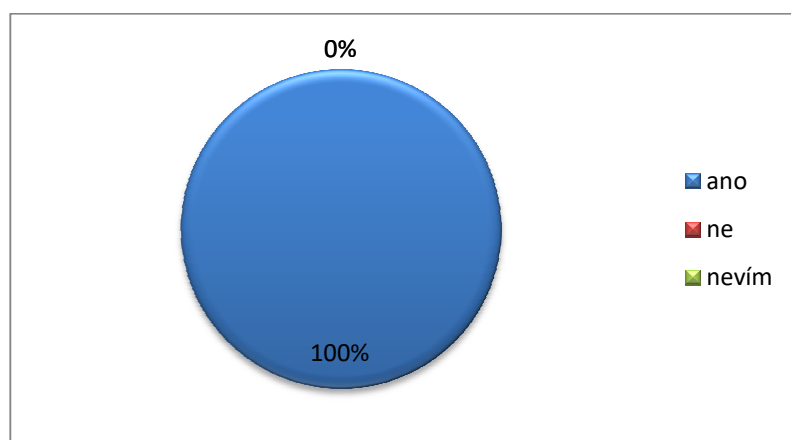
Graf č. 1 – Otázka 2

Možnosti dotazníku	Počet odpovědí respondentů	Počet odpovědí v %
a) 1 – 50	4	20%
b) 51 - 100	4	20%
c) 101 – 150	5	25%
d) více	7	35%
Celkem:	20	100%

Tabulka č. 2 – odpovědi na otázku 2

Výzkumného šetření se zúčastnilo celkem 20 vysokých škol. Z toho 20% poskytuje své služby studentům v rozmezí mezi 1-50 studenty, 20% respondentů zaškrtnulo, že poskytují své služby 51-100 studentům, 25% zvolilo odpověď 101 – 150 a zbylých 35% odpovědělo více než 150 studentů.

Otázka č. 3, Je součástí poskytování služeb centra/střediska také podpora vysokoškolských studentů se specifickými potřebami při využití programů Erasmus + - studijních pobytů či pracovních stáží?

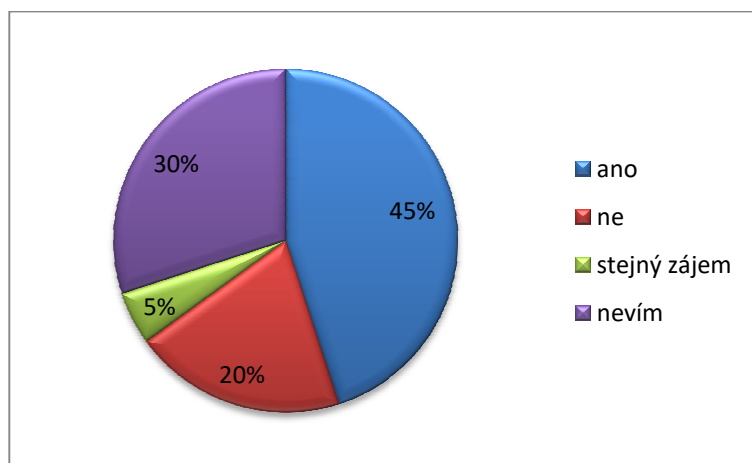
Graf č. 2 – otázka 3

Možnosti dotazníku	Počet odpovědí respondentů	Počet odpovědí v %
a) ano	20	100%
b) ne	0	0%
c) nevím	0	0%
Celkem:	20	100%

Tabulka č. 3 - odpovědi na otázku 3

Na tuto otázku odpovědělo 100% oslovených center a středisek pro podporu studentů se specifickými vzdělávacími potřebami ano.

Otázka č. 4, Myslíte si, že studenti se specifickými potřebami na Vaší vysoké škole mají větší zájem o studijní pobyty v zahraničí než o pracovní stáže?

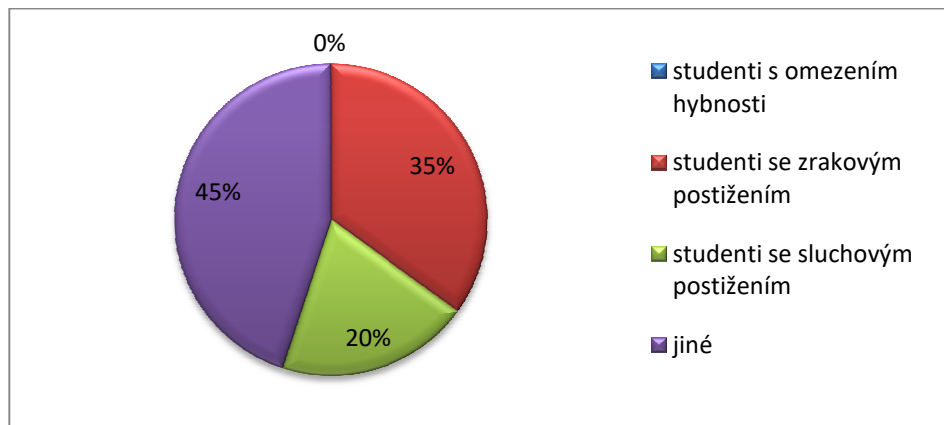
Graf č. 3 – otázka 4

Možnosti dotazníku	Počet odpovědí respondentů	Počet odpovědí v %
a) ano	9	45%
b) ne	4	20%
c) stejný zájem	1	5%
d) nevím	6	30%
Celkem:	20	100%

Tabulka č. 4 - odpovědi na otázku 4

Na otázku č. 4 odpovědělo 20 respondentů. Z toho 45% uvedlo ano, 20% ne, 5% studenti mají o studijní pobyty i pracovní stáže v zahraničí stejný zájem a 30% uvedlo odpověď nevím.

Otázka č. 5, Kteří studenti mají podle Vašeho názoru o studijní pobyty a pracovní stáže největší zájem?

Graf č. 4 – otázka 5

Možnosti dotazníku	Počet odpovědí respondentů	Počet odpovědí v %
a) studenti s omezením hybnosti	0	0%
b) studenti se zrakovým postižením	7	35%
c) studenti se sluchovým postižením	4	20%
d) jiné	9	45%
Celkem:	20	100%

Tabulka č. 5 - odpovědi na otázku 5

Tato otázka zjišťovala, jaký typ studentů se specifickými potřebami má o studijní pobyty a pracovní stáže největší zájem dle názoru dotazovaného. Odpovědi a tuto otázku znějí takto: 0% studenti s omezením hybnosti, 35% studenti se zrakovým postižením, 20% studenti se sluchovým postižením a 45% uvedlo jinou odpověď. Jinou odpověď blíže specifikovalo pět z respondentů, kteří tuto možnost zvolili.

Respondent 1 – „Nedá se určit dle postižení, rozhodující je zájem studenta“.

Respondent 2 – „Záujem je približne rovnaký vo vrtkých kategóriách postihnutia“.

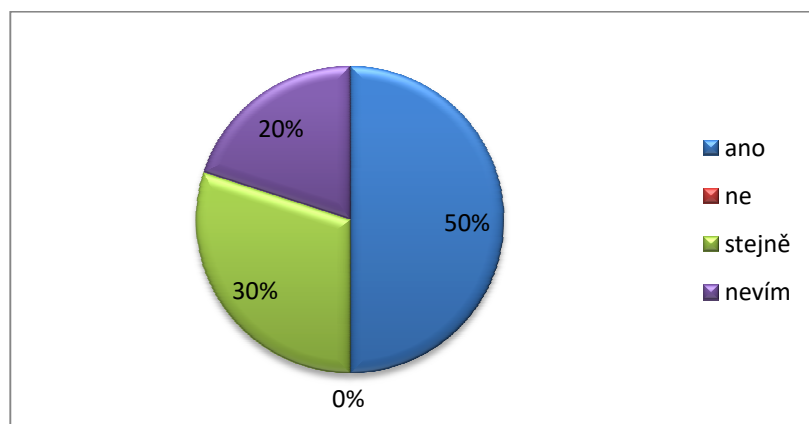
Respondent 3 – „Studenti s poruchami učení“.

Respondent 4 – „S duševním onemocněním“.

Respondent 5 – „Nedá sa to podľa postihnutia generalizovať. O pracovne stáže majú záujem primárne študenti PhD. programov so špecifickými potrebami. Preto aj vo vyššie uvedenej

otazke - vzhľadom k celkovemu počtu studentov je o pracovne staze mensi zaujem (ale len z toho dovodu, ze studentov PhD so SP je menej). Ale podla relativnej cetnosti to vyjde asi narovnako. A druha vec je aj to, do akej miery dany student potrebuje pomoc. Vo vacsine pripadov riesime studentov so ZP a TP. Studenti so sluch. postihnutim - vzhľadom k jazykovej bariere (v pripade, ze sa jedna o uzivatelov CZJ, riesia, do akej miery budu mat k dispozicii na zahranicnej univerzite tlmcnikov). Avsak odchadzaju aj studenti nedoslychavi, a ti su velmi samostatni a co sa tyka podpory z nasej strany, tolko jej nepotrebuju. Podobne je to aj s dalsimi druhmi ZP (slabozraki studenti), alebo studenti s obmedzenim hybnosti (avsak nie na voziku), ktorí uzivaju barle apod. Ak budem hovorit za nasu univerzitu, nie je ani jedna kategoria studentov so SP, koja by prevysovala nad ostatnými.“

Otázka č. 6, Jsou studenti podle Vašeho názoru o možnostech studijních pobytů a stáží častěji informováni pomocí elektronické pošty (e-mailem) než osobním kontaktem zaměstnanců centra/střediska (přednáška, workshop, seminář)?

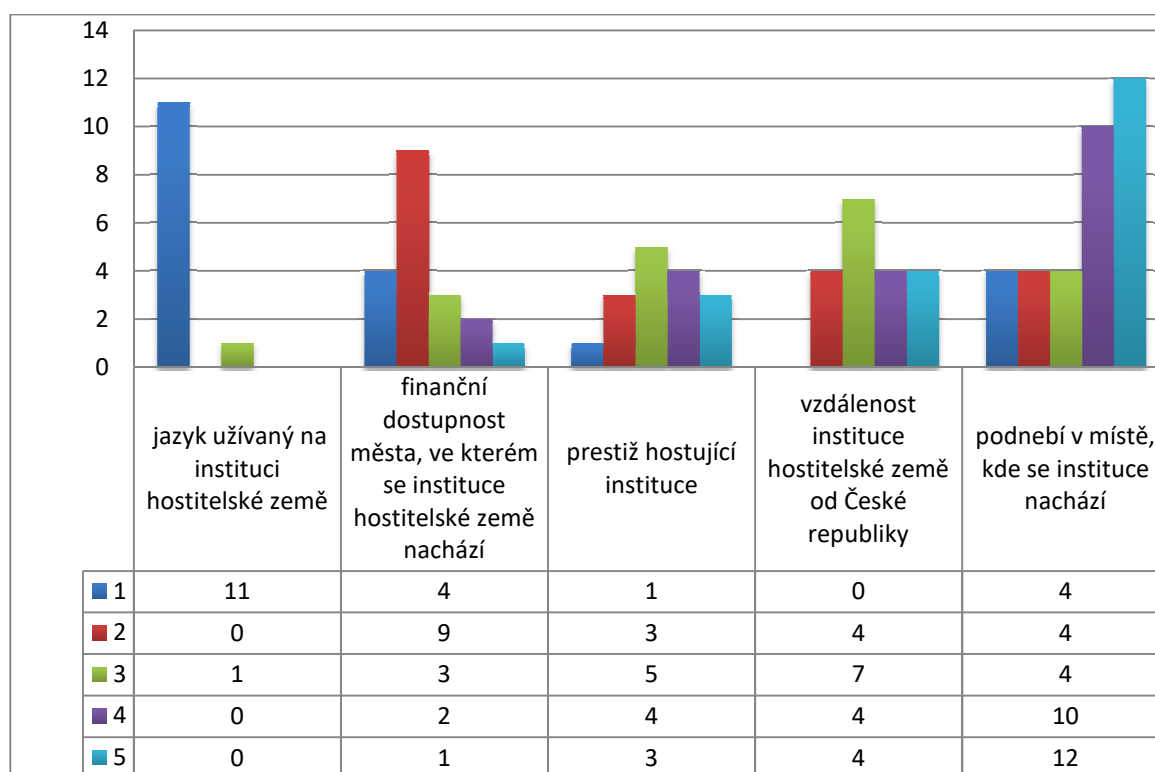
Graf č. 5 – otázka 6

Možnosti dotazníku	Počet odpovědí respondentů	Počet odpovědí v %
a) ano	10	50%
b) ne	0	0%
c) stejně	6	30%
d) nevím	4	20%
Celkem:	20%	100%

Tabulka č. 6 - odpovědi na otázku 6

Na tuto otázku odpovědělo 20 respondentů, z toho celých 50% zvolilo odpověď ano, 0% ne, 30% stejně a zbylých 20% odpověď nevím.

Otázka č. 7, Uvedte prosím, které faktory podle Vašeho názoru hrají největší roli v motivaci studentů pro výběr konkrétní instituce hostitelské země?

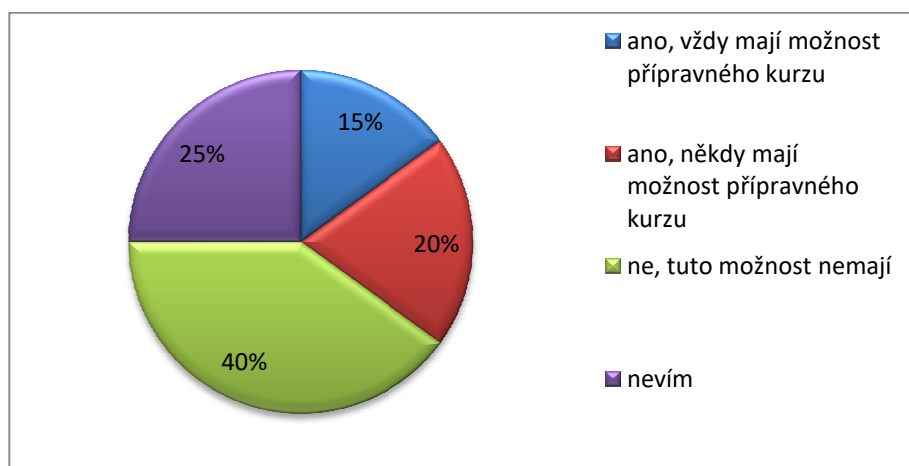

Graf č. 6 – otázka 7

Na tuto otázku respondenti odpovídali pomocí metody školování. Hodnotily jednotlivé faktory dle toho, jak jsou podle jejich názoru pro studenty rozhodující při výběru hostitelské instituce. Jako nejdůležitějším faktorem se pro dotazované stal jazyk užívaný na instituci hostitelské země s jedenácti hlasy na prvním místě. Jako druhý nejdůležitější faktor byla zvolena odpověď finanční dostupnost města, ve kterém se instituce hostitelské země nachází. Za třetí nejdůležitější faktor byla zvolena odpověď prestiž hostující instituce. Dalším důležitým faktorem se ukázala být vzdálenost instituce hostitelské země od České republiky. A jako poslední rozhodující faktor respondenti zvolili podnebí v místě, kde se instituce nachází.

Jeden z respondentů upřesnil svoji odpověď takto: „Pre študentov so sluchovým postihnutím (užívateľov ČZJ) bude veľmi dôležitý faktor "jazyk užívaný na instituci hostitelské země" zatiaľ čo pre študentov s iným typom postihnutia to tak nemusí byť. Faktor "podnebí v místě, kde se instituce nachází" bude zase vcelku dôležitý pre študentov s pohybovým postihnutím, pretože v prípade pobytu v severských krajinách môžu hroziť niekoľkotýždňové poľadovice a snehové záveje, ktoré budú mať na ich pobyt zaručene negatívny dopad“.

Otázka č. 8, Mají studenti se specifickými potřebami možnost docházet do přípravného jazykového kurzu, zprostředkovaného Vaší vysokou školou před odjezdem na studijní pobyt či pracovní stáž?

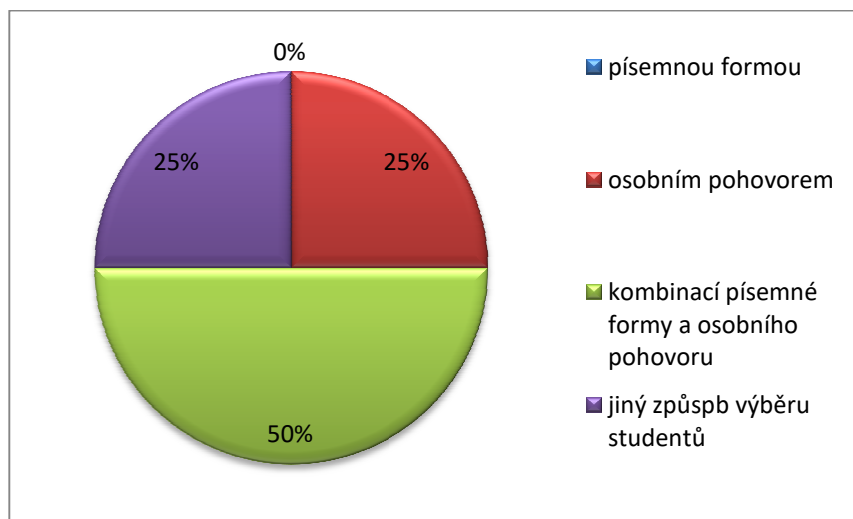
Graf č. 7 – otázka 8

Možnosti dotazníku	Počet odpovědí respondentů	Počet odpovědí v %
a) ano, vždy mají možnost přípravného kurzu	3	15%
b) ano, někdy mají možnost přípravného kurzu	4	20%
c) ne, tuto možnost nemají	8	40%
d) nevím	5	25%
Celkem:	20	100%

Tabulka č. 7 - odpovědi na otázku 8

Na otázku odpověděli respondenti takto: 15% si myslí, že studenti mají vždy možnost přípravného kurzu, 20% že studenti mají možnost přípravného kurzu pouze někdy, 40% tuto možnost studenti nemají a zbylých 25% nevím.

Otázka č. 9, Jakou formou probíhá výběrové přijímací řízení studentů se specifickými potřebami na studijní pobyt či pracovní stáž na Vaší vysoké škole?

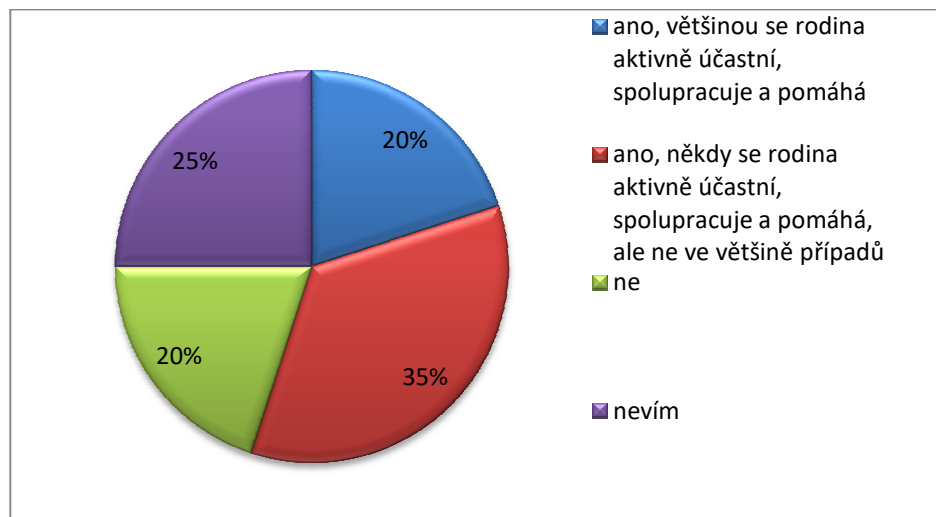
Graf č. 8 – otázka 9

Možnosti dotazníku	Počet odpovědí respondentů	Počet odpovědí v %
a) písemnou formou	0	0%
b) osobním pohovorem	5	25%
c) kombinací písemné formy a osobního pohovoru	10	50%
d) jiný způsob výběru studentů	5	25%
Celkem:	20	100%

Tabulka č. 8 - odpovědi na otázku 9

Na tuto otázku odpovědělo 20 dotazovaných, z toho 0% zvolilo možnost písemné formy, 25% osobní pohovor, celých 50% kombinaci písemné formy a osobního pohovoru a 25% respondentů zvolilo jiný způsob výběru studentů. Neuvedli ale, o jaké způsoby se jedná.

Otázka č. 10, Spolupracuje rodina studenta se specifickými potřebami s organizací a přípravou studenta na pobyt v zahraničí?

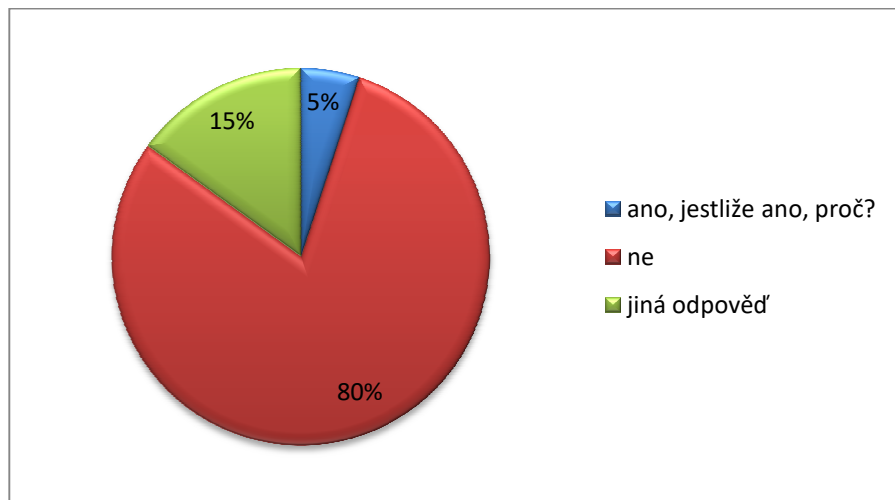
Graf č. 9- otázka 10

Možnosti dotazníku	Počet odpovědí respondentů	Počet odpovědí v %
a) ano, většinou se rodina aktivně účastní, spolupracuje a pomáhá	4	20%
b) ano, někdy se rodina aktivně účastní, spolupracuje a pomáhá, ale ne ve většině případů	7	35%
c) ne	4	20%
d) nevím	5	25%
Celkem:	20	100%

Tabulka č. 9 - odpovědi na otázku 10

V této otázce se 20% dotazovaných shodlo, že se rodina vždy účastní, spolupracuje a pomáhá s přípravami studenta na odjezd do zahraničí, dalších 35% uvedlo občasnou pomoc rodiny, 20% zvolilo odpověď ne a 25% odpověď nevím.

Otázka č. 11, Setkal/a jste se někdy s neochotou hostující vysoké školy přijmout studenta se specifickými potřebami?

Graf č. 10 – otázka 11

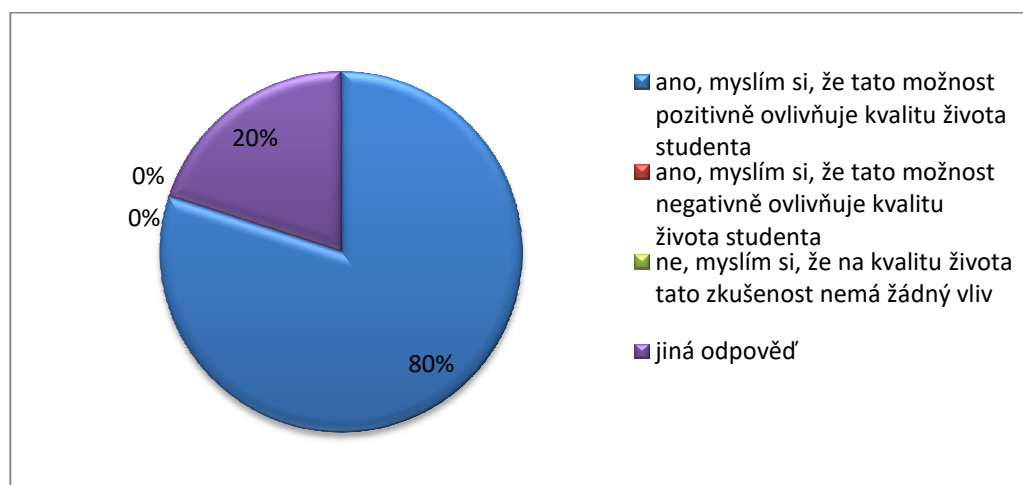
Možnosti dotazníku	Počet odpovědí respondentů	Počet odpovědí v %
a) ano, jestliže ano, proč?	1	5%
b) ne	16	80%
c) jiná odpověď	3	15%
Celkem:	20	100%

Tabulka č. 10 - odpovědi na otázku 11

Na otázku č. 11 odpovědělo 20 respondentů. Z toho 5% zvolilo odpověď ano, celých 80% odpověď ne a dalších 15% uvedlo odpověď jinou odpověď. Jiné odpovědi zněly takto:

Jeden z respondentů uvedl „Já osobně ne“. Další odpověď zněla „Nejednalo se tak o neochotu, jako o servis, který byla daná univerzita schopna zajistit studentům se specifickými potřebami“. Třetí respondent, který uvedl tuto možnost, ji blíže nijak nespecifikoval.

Otázka č. 12, Myslíte si, že možnost studijního pobytu a pracovní stáže Erasmus v zahraničí ovlivňuje kvalitu života studenta?

Graf č. 11 – otázka 12

Možnosti dotazníku	Počet odpovědí respondentů	Počet odpovědí v %
a) ano, myslím si, že tato možnost pozitivně ovlivňuje kvalitu života studenta	16	80%
b) ano, myslím si, že tato možnost negativně ovlivňuje kvalitu života studenta	0	0%
c) ne, myslím si, že na kvalitu života tato zkušenost nemá žádný vliv	0	0%
d) jiná odpověď	4	20%
Celkem:	20	100%

Tabulka č. 11 - odpovědi na otázku 12

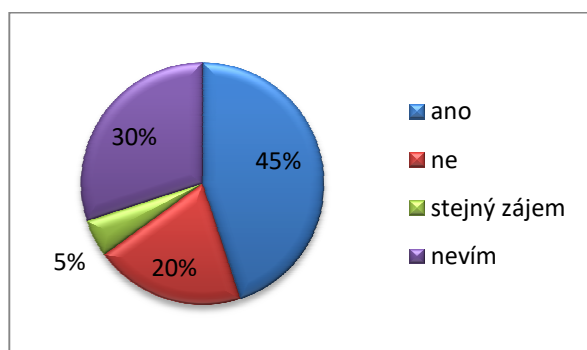
Na poslední otázku v dotazníkovém šetření odpovědělo celých 80% dotazovaných takto: ano, myslím si, že tato možnost pozitivně ovlivňuje kvalitu života studenta. 0% uvedlo ano, myslím si, že tato možnost negativně ovlivňuje kvalitu života studenta. 0% možnost ne, myslím si, že na kvalitu života tato zkušenost nemá žádný vliv a 20% zvolilo jinou odpověď.

3.3.4 Závěr dotazníkového šetření

Cílem kvantitativního výzkumu s pomocí dotazníkového šetření předloženého vysokým školám v České republice, jejich oddělením zaměřených na podporu studentů se specifickými potřebami, bylo vyvrátit či potvrdit stanovené hypotézy. Vyhodnocení hypotéz zní takto:

Hypotéza H1 - Studenti/studentky se speciálními potřebami mají statisticky větší zájem účastnit se studijního pobytu v zahraničí než pracovních stáží v zahraničí.

Hypotéza číslo 1 byla v rámci výsledků dotazníkového šetření potvrzena. K potvrzení této hypotézy stačilo pouze procentuálně srovnat odpovědi dotazovaných pracovníků center a středisek na otázku číslo čtyři - Myslíte si, že studenti se specifickými potřebami na Vaší vysoké škole mají větší zájem o studijní pobyty v zahraničí než o pracovní stáže? Celkem 45% z dotazovaných odpovědělo, že na jejich vysoké škole mají studenti se specifickými potřebami více zájem o studijní pobyt než o pracovní stáž v zahraničí. Jedna z dotazovaných škol dokonce vypověděla, že za dobu fungování střediska na jejich vysoké škole žádný ze studentů nevyužil možnost pracovní stáže v zahraničí.

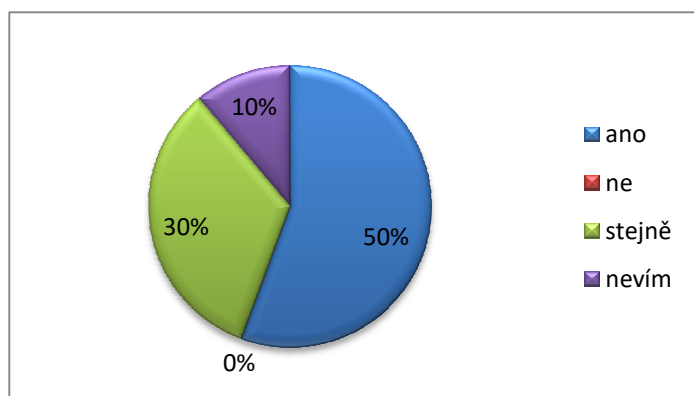
Graf č. 12 – H1

Možnosti dotazníku	Počet odpovědí respondentů	Počet odpovědí v %
a) ano	9	45%
b) ne	4	20%
c) stejný zájem	1	5%
d) nevím	6	30%
Celkem:	20	100%

Tabulka č. 12 – H1

Hypotéza H2 - Centra/střediska zřízená pro podporu studentů se specifickými potřebami informují studenty svých vysokých škol o možnostech programu Erasmus více prostřednictvím elektronické pošty (e-mailem) než osobním kontaktem (přednášky, workshopy, semináře).

Hypotéza číslo 2 byla na základě odpovědí respondentů vyhodnocena jako pravdivá. Z celkového počtu 20 dotazovaných jich odpovědělo na tuto otázku kladně celkem 50%. K potvrzení této hypotézy je dostačující pouze sečíst odpovědi dotazovaných a ty pak mezi sebou porovnat (viz graf č. 5, tabulka č. 6)

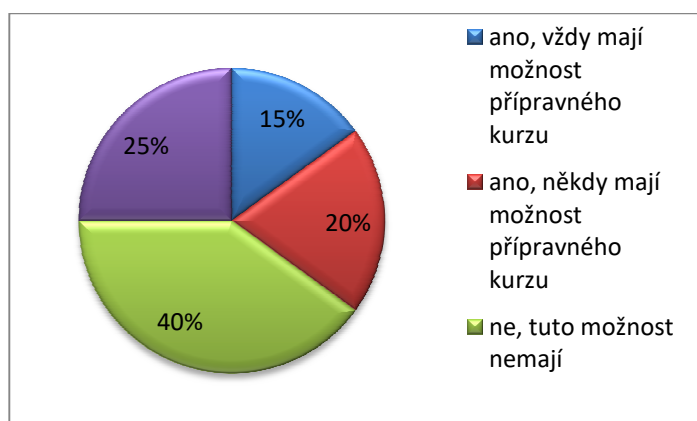
Graf č. 13 – H2

Možnosti dotazníku	Počet odpovědí respondentů	Počet odpovědí v %
a) ano	10	50%
b) ne	0	0%
c) stejně	6	30%
d) nevím	4	20%
Celkem:	20	100%

Tabulka č. 13 – H2

Hypotéza H3 - Studenti se specifickými potřebami na vysokých školách mají možnost přípravných jazykových kurzů zprostředkovaných jejich vysokou školou a nemusí si jazykovou přípravu zajistit sami.

Vyhodnocení hypotézy číslo tři dopadlo jejím vyvrácením. Studenti se specifickými potřebami na vysokých školách podle dotazovaných nemají možnost kurzů zprostředkovaných jejich vysokou školou a musí si jazykovou přípravu zajistit sami před odjezdem na studijní pobyt či pracovní stáž do zahraničí. Na tuto otázku tedy odpovědělo v celkovém počtu 40% respondentů - studenti se specifickými potřebami na vysokých školách nemají možnost přípravného jazykového kurzu před odjezdem na pracovní stáž či studijní pobyt. Dalších 15% respondentů odpovědělo, že studenti tuto možnost mají vždy. 20% studenti mají tuto možnost pouze někdy. A zbylých 25% neví, jaké možnosti studenti na jejich vysoké škole mají. Pro potvrzení či vyvrácení této hypotézy stačilo porovnat získané odpovědi.

Graf č. 14 – H3

Možnosti dotazníku	Počet odpovědí respondentů	Počet odpovědí v %
a) ano, vždy mají možnost přípravného kurzu	3	15%
b) ano, někdy mají možnost přípravného kurzu	4	20%
c) ne, tuto možnost nemají	8	40%
d) nevím	5	25%
Celkem:	20	100%

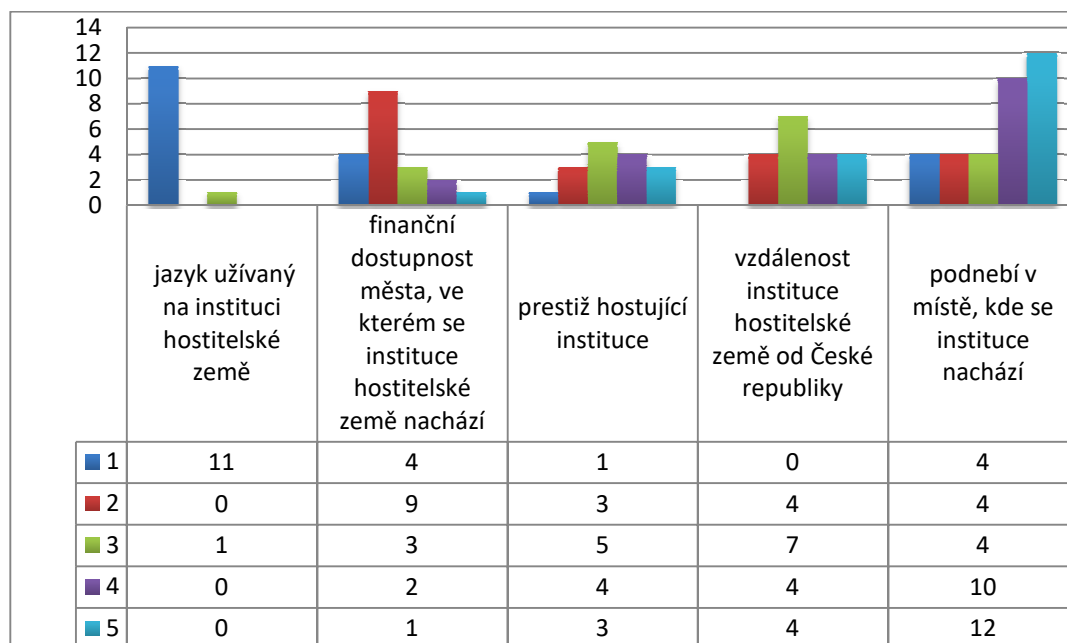
Tabulka č. 14 – H3

Hypotéza 4 - Prestiž instituce v hostitelské zemi hraje pro studenty v jejich rozhodování významnější roli, oproti faktoru, kterým je vzdálenost instituce hostitelské země od České republiky.

Tato hypotéza se ukázala jako pravdivá. Data jsme získali pomocí metody škálování od respondentů. Dotazovaní přiřadili číslo jedna k faktoru, který se jim zdál nejdůležitější, číslo dva k faktoru, který jim přišel jako druhý nejdůležitější a tak dále až k číslu pět. Číslo pět tedy dostal ten faktor, který respondentům připadal podle jejich názoru jako nejméně důležitý pro studenty vyjíždějící do zahraničí na studijní pobyt či pracovní stáž.

Respondenti uvedli jako nejdůležitější faktor, dle kterého si studenti vybírají hostitelskou instituci, jazyk kterým se na instituci hovoří. Na druhém místě v bodování se umístil faktor finanční dostupnosti města, ve kterém se instituce hostitelské země nachází. Třetí místo obsadila prestiž hostující instituce. Na čtvrtém místě skončil faktor, kterým je vzdálenost instituce od České republiky. A jako poslední se umístilo podnebí v místě, kde se instituce nachází.

Stačilo tedy porovnat získaná data, abychom zjistili, že prestiž instituce v hostitelské zemi hraje pro studenty v jejich rozhodování významnější roli, oproti faktoru, kterým je vzdálenost instituce hostitelské země od České republiky.

Graf č. 15 – H4

Závěr

Závěrem bych se chtěla zamyslet nad přínosem práce a shrnout poznatky z ní. Cílem této bakalářské práce bylo podrobněji přiblížit program mezinárodních vysokoškolských výměn Erasmus a zjistit, jakou mají studenti se specifickými potřebami možnost podpory během celého procesu studijních pobytů a pracovních stáží v zahraničí.

V první, teoretické části jsem se věnovala vymezení klíčových výrazů na základě dostupné literatury. Popisujeme pojmy jako je student se specifickými potřebami a vysokoškolské vzdělávání. Dále program Erasmus, s ním související studijní pobyt, pracovní stáž a to, jaké jsou cíle a aktivity programu. Také si zde představíme funkce a služby center a středisek pro podporu studentů se specifickými potřebami na vysokých školách v České republice. Tyto informace byly nezbytné ke tvorbě praktické části.

V praktické části jsme vycházeli zejména z odborné literatury a zpracované teoretické části bakalářské práce. Na základě těchto informací byly stanoveny cíle výzkumného šetření. Cílem bylo zjistit způsoby jakým, kterými centra a střediska na podporu studentů se specifickými potřebami na vysokých školách v České republice pomáhají studentům s výběrem hostitelské instituce. Dále jak probíhá přijímací řízení studentů, jaké jsou rozhodující faktory při výběru instituce hostitelské školy, zda mají studenti větší zájem o studijní pobyty či pracovní stáže v zahraničí a jakou formou jsou studenti o možnostech výjezdu informováni a zda mají možnost přípravného jazykového kurzu před odjezdem do zahraničí.

Na základě studia odborné literatury a zpracování teoretické části bakalářské práce byly vypracovány hypotézy, které byly na základě analýzy dat výzkumného šetření potvrzeny či vyvráceny. Pro tvorbu praktické části bylo nezbytné vymezení metod výzkumného šetření, kterým byla v závislosti na problematice zvolena kvantitativní výzkumná strategie a metoda dotazníkového šetření. V praktické části jsme se dále věnovali charakteristice prostředí souboru výzkumného šetření, kterým se stala centra a střediska na podporu studentů se specifickými potřebami na vysokých školách v České republice.

Prezentace výsledků kvantitativního šetření je další část bakalářské práce. Zde jsou představeny výsledky a závěry, které vplynuly z analýzy informací

získaných od respondentů výzkumu. Texty jsou pro přehlednost podpořeny obrázky a grafy, vyskytují se zde i přímé citace respondentů. Závěr dotazníkového šetření výzkum bakalářské práce uzavírá. Věnuje se tomu, zda jsou předem stanovené hypotézy pravdivé či nikoliv. Hypotéza se potvrdila ve třech případech ze stanovených hypotéz. Čtvrtá hypotéza je vyvrácena a zhodnocena jako nepravdivá.

Při psaní práce jsem vycházela nejen z odborné literatury a internetových zdrojů, ale také z osobních prožitků a zkušeností, získaných absolvováním studijního pobytu v zahraničí. Rozhodnutí pro toto téma bakalářské práce vzešlo ze zájmu o problematiku programu Erasmus pro studenty, kteří mají svou životní situaci ztíženou různými specifickými potřebami.

Vybrané téma je velice rozsáhlé a nebylo snadné ho zúžit pro potřeby této práce. Představuji tedy jen stručné shrnutí a nastínění problematiky. Význam této bakalářské práce spatřuji zejména v potenciálu pomoci studentům se specifickými potřebami, vyjíždějícím do zahraničí, kteří mohou v práci nalézt mnoho užitečných informací a připravit se tak lépe na změny, které je v době absolvování programu Erasmus čekají.

Seznam použité literatury

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 978-80-246-0139-7.

FISCHER, Slavomil. *Speciální pedagogika: edukace a rozvoj osob se specifickými potřebami v oblasti somatické, psychické a sociální: učebnice pro studenty učitelství*. Praha: Triton, 2014. ISBN 978-80-7387-792-7.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.

HUTYROVÁ, Miluše a Kateřina KROUPOVÁ, ed. *Perspektivy speciální pedagogiky - potřeby, možnosti a výzvy: III. olomoucké speciálněpedagogické dny : sborník příspěvků z konference : XVI. mezinárodní konference k problematice osob se specifickými potřebami : III. konference mladých vědeckých pracovníků : téma konference: perspektivy speciální pedagogiky?! = Perspectives of Special Needs Education - Needs, Possibilities and Challenges*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4907-4.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.

KALEJA, Martin. *Podpora terciárního vzdělávání studentů se specifickými vzdělávacími potřebami na Ostravské univerzitě v Ostravě*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2012. ISBN 978-80-7464-174-9.

KOSTELECKÁ, Yvona, David HÁNA a Jiří HASMAN. *Integrace žáků-cizinců v širším kontextu*. V Praze: Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, 2017. ISBN 978-80-7290-896-7.

KREJČÍŘOVÁ, Olga. *Speciálněpedagogická andragogika - teorie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3690-6.

KVĚTOŇOVÁ-ŠVECOVÁ, Lea, ed. *Vysokoškolské studium se zajištěním speciálněpedagogických potřeb*. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-141-6.

LUDÍKOVÁ, Libuše, Jiří LANGER a Lucia PASTIERIKOVÁ. *Centrum podpory studentů se specifickými potřebami na Univerzitě Palackého v Olomouci*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4612-7.

MICHALÍK, Jan a Martin ŠKUREK. *Právní úprava studia studentů se specifickými potřebami na UP v Olomouci*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4467-3.

MUCHOVÁ, Tamara. *Realizace programu erasmus na MU*. Brno, 2008. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce PhDr. Milada Rabušicová, Dr.

PEUTELSCHMIEDOVÁ, Alžběta. *Reflexe speciální pedagogiky v kontextu opatření Evropské unie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. ISBN 80-244-1444-9.

PRŮCHA, Jan. *Pedagogický slovník*. 4. aktualizované vydání. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-416-8.

RAKOVÁ, Marie, Zuzana HANELOVÁ a Jitka UVÍROVÁ. *Manuál pro účastníky zahraničních pracovních stáží*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4523-6.

SKALKOVÁ, Jarmila a kol. *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu*. 1985. Praha: SPN, 1985. ISBN 14-411-83

SKUTIL, Martin a kol. *Základy pedagogicko - psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7.

SLAVÍK, Milan a kol. *Vysokoškolská pedagogika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. 256 s. ISBN 978-80-247-4054-6

SVOBODA, Jiří. *Kniha pro lektory: metodická příručka lektorských dovedností*. Praha: VOX, 2013. ISBN 978-80-87480-12-0.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

Elektronické zdroje:

Botas, P. C. P., & Huisman, J. (2013). A Bourdieusian analysis of the participation of Polish students in the ERASMUS programme: cultural and social capital perspectives. Higher education, 66(6), 741-754. Retrieved 16. 4. 2014 from Web of science database on the World WideWeb:

http://apps.webofknowledge.com/full_record.do?product=UA&search_mode=OneClickSearch&qid=11&SID=X2LMFulLhtYWakYDzpG&page=1&doc=3#

ČÁST ŠESTÁ: STUDENTI. *Zakony.centrum.cz* [online]. Economia, 2016 [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <http://zakony.centrum.cz/zakon-o-vysokych-skolach/cast-6>

Erasmus+. *Dům zahraniční spolupráce* [online]. [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: <https://www.dzs.cz/cz/erasmus-plus/>

Erasmus: Studium v zahraničí. *Ec.europa.eu* [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/opportunities/individuals/students/studying-abroad_cs

Erasmus +. *Evropská komise* [online]. [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/about_cs

Historie. *Historie programu Erasmus* [online]. Nový Jičín: EDUCA, 2017 [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://www.educa-sos.eu/erasmus-historie>

Jak se stát erasmus patronem. *Erasmus 15 let* [online]. 2013 [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: <https://erasmus15let5.webnode.cz/jak-se-stat-erasmus-patronem/>

Metodologie pedagogického výzkumu. *Pedagogika.skolni* [online]. 2018 [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://pedagogika.skolni.eu/pedagogika/metodologie-vyzkumu/>

Naep. *Výjezdy do zahraničí* [online]. [cit. 2019-04-17] Dostupné z: http://www.naep.cz/index.php?a=viewprojectfolder&project_folder_id=37&%3

Projekty mobility osob / vysokoškolské vzdělávání. *Erasmus +* [online]. [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: <https://www.naerasmusplus.cz/cz/mobilita-osob-vysokoskolske-vzdelavani/>

Pracovní stáže studentů v rámci programu Erasmus. *Stálé zastoupení České republiky při Evropské unii* [online]. Česká republika: MZV [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/representation_brussels/cz/evropska_unie/eu_pro_podnikatele/jak_podnikat_v_zahranici/podnikani_v_jinych_clenskych_statech_eu/pracovni_staze_studentu_v_ramci_programu.html

Teiresiás MU: Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky Menu v záhlaví. *Teiresias.muni* [online]. 2018 [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://www.teiresias.muni.cz/cim-je-stredisko-teiresias>

Zahraniční oddělení FHS UK. Informační brožura pro studenty. *Fhs.cuni.cz* [online]. Praha, 2015, 2015 [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: https://fhs.cuni.cz/FHS-161-version1-studium_v_zahranici.pdf

Seznam použitých zkratk

Aj – a jiné

Apod. – a podobně

Atd. – a tak dále

Č – číslo

ČR – Česká republika

EACEA - Education audiovisual and Culture Agency

H - hypotéza

LLP - lifelong learning programe

Např. – například

Spp – specifická potřeba

R – respondent

S – strana

VOŠ – vyšší odborná škola

VŠ – vysoká škola

Seznam tabulek a grafů

Tabulka č. 1 – Vysoké školy, které se zúčastnily dotazníkového šetření

Tabulka č. 2 – odpovědi na otázku 2

Tabulka č. 3 - odpovědi na otázku 3

Tabulka č. 4 - odpovědi na otázku 4

Tabulka č. 5 - odpovědi na otázku 5

Tabulka č. 6 - odpovědi na otázku 6

Tabulka č. 7 - odpovědi na otázku 7

Tabulka č. 8 - odpovědi na otázku 8

Tabulka č. 9 - odpovědi na otázku 9

Tabulka č. 10 - odpovědi na otázku 10

Tabulka č. 11 - odpovědi na otázku 11

Tabulka č. 12 – H1

Tabulka č. 13 – H2

Tabulka č. 14 – H3

Graf č. 1 – Otázka 2

Graf č. 2 – otázka 3

Graf č. 3 – otázka 4

Graf č. 4 – otázka 5

Graf č. 5 – otázka 6

Graf č. 6 – otázka 7

Graf č. 6 – otázka 7

Graf č. 7 – otázka 8

Graf č. 8 – otázka 9

Graf č. 9- otázka 10

Graf č. 10 – otázka 11

Graf č. 11 – otázka 12

Graf č. 12 – H1

Graf č. 13 – H2

Graf č. 14 – H3

Graf č. 15 – H4

Seznam příloh

Příloha 1 – Dotazník k praktické části bakalářské práce

Příloha 2 - Seznam vysokých škol zapojených do dotazníkového šetření